

Քաղոցի ԻԳ | Յունուարի Ա

Վարժ է- յիշարակ Բարսղի Եպիսկոպոսապետի Կեսարո- Վասպարովէց-ոց: .Չոր Գրեաց Երանելին Ամփիլոխոս յԻկոնիոյ Եպիսկոպոսն՝ զպարմո-թի-ն վարո-ց է- սէանշելեաց մեթի վարդապետին է- Վահանայապետին Ճմարտո-թեան:

- 1 Այս մեծ փառաւոր եւ սքանչելիս Բասիլիոս, ի տղայութենէ սնաւ եւ վարժեցաւ յաստուածային գիրս, ի ժամանակս հերձուածող թագաւորացն Կոստանդեայ եւ Յուլիանոսի եւ Վաղէսի: Էր աստուածազգեաց այր՝ այս Բասիլիոս վեցերորդ Եպիսկոպոսապետ Կեսարիոյ աթոռոյն:
- 2 Զսա ծնողքն իւր եօթնամեայ ետուն յուսումն գրոց, եւ հինգ ամ ի դպրոցի լեալ՝ գնաց յիմաստութեան մայրն յԱթէնս, եւ ի միասին ընդ աստուածաբանին Գրիգորի եւ ընդ յանցաւորին Յուլիանոսի ուսանէին յԵւուղոսէ վարդապետէ զամենայն հանճարս իմաստութեան զամն հնգետասան:
- 3 Եւ ի միում աւուր տեսեալ Գրիգորիոս զՅուլիանոս յանառակ խաղս՝ մարգարէացաւ եւ ասէ. Ով պատանի ոչ երեւին ի քեզ շնորհք աստուածայինք: Որ եւ յետոյ կռապաշտ լեալ թագաւորեաց:
- 4 Եւ յետ հնգետասան ամաց գնաց Բասիլիոս յԱղեկսանդր Եգիպտոսի, եւ արարեալ առ Պորփիրոս ժամանակ ինչ, որ էր առաջնորդ վանացն, ուսաւ ի նմանէ զամենայն պատուիրանս աստուածաշունչ գրոցն: Եւ յետ տարւոյ միոյ գնաց յԵրուսաղէմ փափաքանօք տեսանել զսուրբ տեղիսն Երուսաղէմի, եւ երկրպագեալ սուրբ Յարութեանն, դարձաւ յԱթէնս առ Եւուղոս վարդապետն իւր, եւ մեծաւ ջանիւ արար զնա քրիստոնեայ եւ ի միասին գնացին յԵրուսաղէմ, եւ զբազումս ի հեթանոսաց դարձուցին յաստուածգիտութիւն:
- 5 Եւ հանդիպեցան հանճարեղ վարդապետի միոյ որոյ անուն էր Լիբիանոս, եւ ուսան ի նմանէ զՀովմերոսի ստորոգութիւնս ի հռետորական շարս մեկնեալ: Եւ դարձեալ նորա ուսուցին նմա եւ աշակերտաց նորա զպատուիրանս աստուածգիտութեան. եւ հասեալ յԵրուսաղէմ ողջունեցին զամենայն սուրբ տեղիսն. գնացին եւ առ Մաքսիմոս պատրիարքն Երուսաղէմի եւ մկրտեցան ի Յորդանան եւ մինչդեռ ի ջուրն էր՝ լոյս մեծ ծագեաց զանձամբն Բասիլիոսի, եւ էջ յերկնից աղանի, շարժեաց զջուրն, եւ դարձեալ վերացաւ յերկինս: Եւ զկնի նորա մկրտեցաւ Եւուղոս:
- 6 Եւ արարեալ անդ ամ մի՝ գնացին յԱնտիոք քաղաք, եւ ձեռնադրի Բասիլիոս ի Մելիտոսէ պատրիարքէն՝ սարկաւագ. եւ նորին հրամանաւն մեկնեաց զգիրս առակացն Սողոմոնի:
- 7 Եւ ապա գնացին ի Կեսարիայ, եւ հանդիպեցան սրբոյն Եւսեբի Եպիսկոպոսապետին Կեսարու, եւ տեսեալ զԲասիլիոս ասէ. Տեսի զկերպարանս քո եւ

Ծանեայ զի Աստուած երեւեցոյց ինձ՝ որ զկնի վախճանի իմոյ դու նստցիս յաթոռն Կեսարու. որ եւ եղեւ իսկ:

8 Զի յետ նորա հանգստեանն ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոսապետ Կեսարու՝ Բասիլիոս: Եւ լցեալ Հոգևով սրբով գրեաց զխորհուրդ սուրբ պատարագին. եւ մատուցեալ զսուրբ եւ զանարիւն պատարագն, վերացոյց զպատուական մարմինն Քրիստոսի եւ ասէ. Սրբութիւն սրբոց: Եւ հրամայեաց ժողովրդեանն ասել. Միայն սուրբ, միայն Տէր, Յիսուս Քրիստոս ի փառս Աստուծոյ Հօր, ամեն: Եւ բաշխեալ զնշխարն յերիս մասունս, զմի մասն մեծաւ երկիւղիւ հաղորդեցաւ. եւ զմինն՝ արարեալ ոսկի աղանի՝ եւ եդ ի ներքս, եւ կախեաց հանդէպ սրբոյ սեղանոյն. եւ զմիւս մասն պահեաց ինքեան, զի ի վախճանին իւրում թաղեսցի ընդ նմա: Եւ ուղոս եւ ժողովուրդն որ էին յեկեղեցին տեսին ի խորանին լոյս պայծառ յոյժ եւ հրեշտակս սպիտակազգեստիւք որ սպասաւորակից լինէին սրբոյն Բասիլիոսի:

Վասն Հրէին:

9 Ի միում աւուր մատոյց սուրբն Բասիլիոս զաստուածային խորհուրդն, եւ հաղորդեցան ժողովուրդք բազումք. եւ հրէայ մի գաղտնի եւ ի ծածուկ հայէր ի սուրբ խորհուրդն, եւ տեսանէր զի Բասիլիոս միս արիւնախառն տայր ժողովրդեանն: Եւ յանդգնեալ ա՛ռ ի բերան իւր ի ձեռաց սրբոյ եպիսկոպոսապետին, եւ մասն ինչ ի բերանոյն հանեալ տարաւ ի տուն իւր, եւ եցոյց ամենայն ընդանեաց իւրոց: Եւ երթեալ առ երանելին Բասիլիոս պատմեաց զսքանչելիսն, եւ հաւատաց եւ մկրտեցաւ ամենայն ազգականօք իւրովք:

Վասն Յո-լիանոսի:

10 Ընդ աւուրան ընդ այնոսիկ ելեալ Յուլիանոս յանցող թագաւորն ի Պարս ի պատերազմ: Եւ անցեալ ընդ Կեսարիա՝ ընդ առաջ ելին ամենայն քաղաքացիքն, եւ եպիսկոպոսապետն Բասիլիոս մատոյց ի ձեռն թագաւորին հաց երիս նկանակա: Եւ նա կեղծաւորութեամբ ընկալաւ, եւ հրամայեաց տալ Բասիլիոսի երիս տրցակս խոտոյ: Եւ առեալ ի ձեռս իւր զխոտն՝ ասէ. Ով թագաւոր, մեք յորմէ ուտեմք՝ մատուցաք քեզ, եւ դու յորմէ ուտես՝ ետուր մեզ: Եւ բարկացեալ յոյժ ընդ բանս քահանայապետին՝ սպառնացաւ խստութեամբ զի ի դառնալն իւրում աւերեսցէ զքաղաքն Կեսարիոյ, եւ յարուցեալ գնաց ի Պարս:

11 Իսկ սուրբն Բասիլիոս կոչեաց զամենայն մեծատունս քաղաքին, հրամայեաց ժողովել յընչից իւրեանց գանձս զի տացեն Յուլիանոսի, թերեւս դարձուցէ զսպառնալիսն ի քաղցրութիւն, եւ տարան ամենեքեան յընչից իւրեանց ոսկի, արծաթ, դիպակ, ականս պատուականս եւ մարգարիտս, եւ ետուն ի մեծն Բասիլիոս եւ նա պահեաց ի գանձատան եկեղեցոյն: Եւ ել խաչիւք եւ աղօթիւք յերկուորեակ լեառն մերձ Կեսարիոյ՝ յեկեղեցի ամենասրբուհւոյ աստուածածնին, եւ անդ

զամենայն գիշերն պաղատանօք մեծաւ աղաչեաց զԱստուած զի վերացուցէ զբարկութիւն արքային: Եւ տեսանէ յանուրջս զբազմութիւն զօրաց երկնաւորաց, եւ ի միջի նոցա զամենօրհնեալ Աստուածածինն որ ձայնեաց առ սուրբ վկայն Մերկեռիոս եւ ասէ. Երթիջի՛ր ի Պարսս եւ սպա՛ն զՅուլիանոս զհայհոյիչ Որդւոյն իմոյ: Զնոյն տեսիլ ետես ի Պարսս եւ Լիբիոնոս՝ պատուեալ կեսարոսն՝ որ էր զկնի Յուլիանոսի: Եւ ընդ առաւօտն սուրբն Բասիլիոս փութով էջ ի լեռնէն, եւ գնաց յեկեղեցի սրբոյն Մերկեռիոսի, եբաց զտապանն, եւ զնշխարս սրբոյ մարտիրոսին ոչ եգիտ եւ զգէնան, եւ դարձեալ ել ի լեռնն՝ աւետիս ետ ժողովրդեանն վասն սատակմանն Յուլիանոսի: Եւ գոհութեամբ փառս ետուն Աստուծոյ եւ մեծ խնդութեամբ իջին ի լեռնէ անտի:

12 Եւ յետ սակաւ աւուրց դարձաւ ի Պարսից՝ Լիբիանոս, պատմեաց զտեսիլն եւ զսատակումն Յուլիանոսի, եթէ. Մինչդեռ ի մէջ իմբից պատերազմացն էաք, ել ի զօրաց մերոց երիտասարդ մի խարտեաշամօրու, սպիտակ երիվարաւ եւ զինուք. Եհար գեղարդեամբ զկողսն Յուլիանոսի, եւ նոյնժամայն անկեալ մեռաւ: Եւ ասաց զօրն, եւ էր յայնմ՝ աւուր յորում ետես Բասիլիոս զտեսիլն:

13 Եւ զինչսն զոր ժողովեաց դարձուցանէր ի տեարս իւրեանց, եւ նոքա ոչ առին այլ թողին յեկեղեցին. եւ նորա արարեալ զկէսն անօթս եկեղեցւոյն, եւ զկէսն բաշխեաց աղքատաց:

Վասն սարկա-ագին:

14 Սովորութիւն իսկ էր, զի յորժամ մեծն Բասիլիոս զաստուածային խորհուրդն կատարէր. իջանէր սուրբ Հոգին, եւ զոսկի աղանոյն որ ի վերայ սրբոյ սեղանոյն կախեալ կայր զթեւան շարժէր: Եւ ի միում՝ աւուր ոչ էջ սուրբ Հոգին եւ ոչ աղանին շարժեցաւ. եւ տեսանէ զի սարկաւագն որ զքշոցն ունէր՝ ակնարկէր կնոջ միոյ ի վերնատունս եկեղեցւոյն. եւ առժամայն Եհան զսարկաւագն ի խորանէն եւ յեկեղեցւոյն. եւ դարձեալ շարժեցաւ աղանին: Եւ հրամայեաց վարագոյր կախել ի վերնատունս եկեղեցւոյն: Եւ զսարկաւագն ապաշխարութեան արժանաւորեցոյց: Եւ բազում հեթանոսս մկրտեաց սուրբն Բասիլիոս:

15 Գրեաց եւ զվեցօրեայ գիրսն, եւ ի քառասնորդաց պահսն ընթեռնոյր ժողովրեանն: Եւ զթագաւորն Վաղէս՝ քանզի էր արիոսի հերձուածովն՝ բազում անգամ յանդիմանէր եւ նզովէր: Եւ հրամայեաց զնա աքսորել: Եւ եղել հիւանդանալ որդւոյ թագաւորին ի մահ, եւ կին թագաւորին անկեալ յոտս աղաչէր զԲասիլիոս, եւ նա աղօթիք կանգնեաց զհիւանդն: Եւ թողին զսուրբն յաքսորանացն, բայց թագաւորն ի հեձուածոյն ոչ դարձաւ, այլ նովին մեռաւ:

Վասն Երեբասարդ Ժառային որ ուրացաւ զԲրիստոս:

16 Ոմն յիշխանաց կամէր զդուստր իւր տալ ի վանս եւ առնել կրօնաւոր, եւ մի ի ծառայից իւրոց սատանայական ցանկութեամբ հարաւ յաղճիկն. եւ վասն զի անարժան էր գործոյն՝ զնաց առ աղանդաւոր կախարդ մի եւ խոստացաւ նմա որ թէ զդուստր տեառն իւրոյ առցէ ի կնութեան տացէ նմա գանձս, եւ զոր ինչ ստիցէ նմա արասցէ: Եւ կախարդն առ ի ծառայէն ձեռնագիր ուրացութեան զՔրիստոս եւ զմկրտութիւնն: Եւ երթեալ դեւք պոռնկութեան մտին յաղճիկն եւ գաղտ փախուցեալ ի հօրէն՝ ամուսնացաւ ընդ ծառային սատանայական գործակցութեամբ: Եւ յորժամ անցին աւուրք բազումք տեսանէր կին զայր իւր՝ զի յեկեղեցին ոչ երթայր եւ յաղօթս ոչ կայր եւ յօրինաց հեռանայր, խոշտանգեաց զնա եւ բռնադատեաց, մինչեւ խոստովանեցաւ կնոջն զհազար չար գործն զոր արար: Եւ լուեալ կնոջն անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր, եւ հառաչմամբ արկանէր մոխիր յերեսն եւ ի գլուխն, եւ փութապէս ընթացաւ առ քաջ հովին Քրիստոսի որ դնէր զանձն իւր ի վերայ ոչխարացն մեծն Բասիլիոս. անկաւ առ ոտս նորա հերարձակ, մաժուցեալ հողով զգլուխն եւ լալով աղաչէր. Ողորմեա ինձ մոլորեալ եւ գերեալ ոչխարիս, եւ պատմեաց զնա զեղեալ չարիս: Եւ նա ասէ. Մի՛ երկնչիր, քաջալերեաց. ոչ թողից զձեզ կորնչել: Եւ կոչեաց առ ինքն զերիտասարդն, եւ նա պատմեաց նմա խոստովանութեամբ զոր ինչ արարն: Ասէ Բասիլիոս. Կամիս դառնալ առ Քրիստոս: Ասէ երիտասարդն. Ոչ կարեմ, վասն զի ձեռագիր տուեալ եմ սատանայի: Ասէ սուրբն. Դու զքո միտսդ ուղղեա, եւ թող զիս մարտնչել ընդ սատանայի: Եւ տարեալ զայրն արգել ի սենեակս եկեղեցւոյն առանձինն, տուեալ նմա ուխտ եւ ինքն անդադար աղօթէր վասն նորա, եւ զքառասուն օր դեւք ոչ դադարեցին ի սպառնալոյ եւ յահացուցանելոյ զայրն, եւ քարինս եւ հրացեալ շանթս ձգէին ի վերայ նորա, եւ ասէին. Ոչ մեք առ քեզ այլ դու առ մեզ եկիր եւ զքո փափաքումն կատարեցաք. եւ ոչ Բասիլիոս եւ ոչ այլ ոք կարէ կորզել զքեզ ի ձեռաց տեառն մերոյ սատանայի:

17 Եւ յետ քառասուն աւուրն հարցանէր երանելին ցայրն եթէ, Որպէս կաս: Եւ պատմեաց նմա զարձակումն դիւացն եւ զսպառնալիսն:

18 Եւ դարձեալ փակեաց զդուռն, տուեալ նմա խստագոյն ուխտ: Եւ յետ քառասուն աւուր՝ բանայ զդուռն եւ հարցանէր թէ. Որպէս կաս: Եւ նա ասէ. Ի հեռաստանէ զձայն դիւացն միայն լսեմ, բայց զնոսա ոչ տեսանեմ: Եւ տուեալ նմա ծանրագոյն կանոն՝ փակեաց զդուռն: Եւ յետ տասն աւուրր՝ եբաց դարձեալ. եւ ընթացեալ երիտասարդն անկաւ յոտս նորա եւ ասէ. Տեսանէի այսօր զի մարտեար ընդ սատանայի վասն իմ, եւ յաղթեցեր նմա քաջութեամբ: Եւ եհան զնա յարգելանոցէն, եւ ժողովեաց զամենայնն ուխտ եկեղեցեաց, եւ կրօնաւորս եւ բազում ժողովուրդս,

եւ սաղմոսիւք եւ օրհնութեամբ մոծին զայրն յեկեղեցին:

19 Եւ յորժամ ել յեկեղեցոյն՝ երեւեցաւ սատանայ յօդս, աղաղակէր մեծաձայն եւ ասէր. Անիրաւեցար յիս Բասիլիէ. եւ մօտեալ սկսաւ շարժել զԲասիլիոս աներեւութաբար, եւ կամէր յափշտակել զայրն ի ձեռաց նորա եւ ոչ կարաց: Եւ յօդս ցուցանէր զձեռագիր երիտասարդին, եւ ասէր. Յահաւոր ատենին Քրիստոսի՝ այս ձեռագրովս ընդ քեզ ի դատաստան մտից: Եւ տեսեալ սրբոյն զձեռագիրն՝ տարածեաց զձեռս իւր յերկինս, եւ հրամայեաց ժողովրդեանն այնպէս տարածել զձեռս իւրեանց եւ մեծաձայն ասել. Տէր Ողորմեա: Եւ առժամայն էջ ձեռնագիրն եւ անկաւ առաջի նորա: Եւ առեալ ի ձեռս եցոյց երիտասարդին, եւ տեսեալ ծանեաւ, եւ պատառեալ այրեաց հրով: Եւ մտեալ յեկեղեցին՝ հաղորդեցոյց զայրն ի պատուական մարմնոյ եւ յարենէ Որդւոյն Աստուծոյ: Ետ զնա ցկինն իւր եւ յուղարկեաց խաղաղութեամբ: Եւ զկախարդն կալեալ սրբոյն՝ ետ ի քաղաքին դատաւորն, եւ նա ըստ արժանեաց նորա մատնեաց զնա ի կորուստն յաւիտենից:

Վասն Եփրեմի խորին Ասորոյն:

20 Տեսանէր երանելին Եփրեմ՝ յանապատին սին լուսոյ զի ելանէր յերկրէ յերկինս. եւ լուաւ ձայն որ ասէր եթէ. Այդ լուսաւոր սինդ՝ աղօթք են Բասիլիոսի Կեսարու արքեպիսկոպոսին: Եւ առեալ թարգման՝ քանզի ոչ գիտէր ամենեւին հռոմ խօսս, եւ իջեալ ի լեռնէն՝ գնաց ի Կեսարիա յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ, եւ մտեալ յեկեղեցին տեսեալ զԲասիլիոս սպիտակ զգեստիւք սպասուն եւ ոսկի եմիփորոնաւ, եւ բազում քահանայս եւ սարկաւագունս սպիտակ զգեստուք զարդարեալս, եւ սպասաւորէին առաջին սրբոյն Բասիլիոսի եւ երկրպագէին նմա խոնարհութեամբ: Եւ ասէ ի միտս իւր. Խաբեցայ ի տեսլենէն. այն սինն որ ելանէր ի Կեսարիոյ յերկինս՝ ոչ դորա է որ յայդպիսի փառսդ է յերկրի: Եւ յորժամ մատուցանէր երանելին Բասիլիոս զաղօթսն՝ տեսանէր Եփրեմ զի հուր ցոլանայր ի բերանոյ նորա, եւ իբրեւ զսին ելանէր յերկինս: Յայնժամ հաւատաց եւ ասէ. Ճշմարիտ հրեղէն սին է Բասիլիոս:

21 Եւ կոչեաց Բասիլիոս մի ի սարկաւագացն եւ ասէ. Երթիջիր յայս նիշ սինն եկեղեցոյն, եւ գտցես այր մի կարճահասակ, քարձ, ալեւոր, ծաղրերես եւ թուխ, կոչեա առ իս ի խորանս: Եւ երթեալ կիսասարկաւագն եգիտ ի տեղին զԵփրեմ եւ ասէ. Կոչէ՛ զքեզ տէր արքեպիսկոպոսն: Ասէ Եփրեմ ի ձեռն թարգմանին. Մեք օտար ենք եւ զմեզ ոչ ճանաչէ, զայլ ոք կոչէ եւ ոչ զիս: Դարձաւ կիսասարկաւագն եւ ասաց տեառն Բասիլիոսի զխօսս Եփրեմի: Եւ նա ասէ. Երթ ասա Տէր Եփրեմ, եկեսջիր առ իս, զի Տէր առաքեաց զքեզ: Իբրեւ լուաւ Եփրեմ որ յանուանէ կոչեաց՝ գնաց զկնի. եւ մտեալ ի բեմն ողջոյն ետ նմա: Եւ աղաչեաց Բասիլիոս զԱստուած եւ առժամայն խօսեցաւ Եփրեմ հռոմ բարբառով: Եւ ձեռնադրեաց զնա սարկաւագ: Եւ ասաց

Եփրեմ: Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք: Եւ ժողովուրդքն ասացին. Տէր ողորմեա: Եւ Եփրեմ ասէ. Ընկալ կեցո եւ ողորմեա եւ պահպանեա զմեզ Աստուած քոյին շնորհիւ: Եւ յետ եօթն աւուր ձեռնադրեաց զնա քահանայ: Եւ յետ հաղորդութեանն ուրախացեալք ի միասին, եւ ողջունեալք զմիմեանս՝ զնաց Եփրեմ յանապատն:

Վասն Եկեղեց-ոյն որ ՚ Նիկիա:

22 Ժողովեցան ամենայն արիոսական հերձուածողքն առ թագաւորն Վաղէս, զի եւ նա նովին հերձուածովն էր, եւ առին յուղղափառացն զսուրբն Սոփիա՝ զՆիկիոյ եկեղեցին:

23 Եւ մտեալ սուրբն Բասիլիոս ի Կոստանդինուպոլիս, ասէ ցթագաւորն համարձակութեամբ. Պատիւ թագաւորի զիրաւունս սիրէ, եւ դու յանիրաւի ետուր զեկեղեցին յարիանոսս: Արդ հրամայեա փակել զեկեղեցին, եւ կնքեմք մեք եւ նոքա, եւ զերիս աւուրս նոքա աղօթեսցեն Տեառն. եթէ բացցի եկեղեցին յինքենէ, տէր են նոքա. եւ եթէ ոչ բացցի նոցա՝ կացցուք եւ մեք յաղօթս օր մի. եթէ բացցի՝ դարձո՛ զեկեղեցին ի մեզ, ապա թէ ոչ մեզ բացցի՝ լիցի եկեղեցին առ նոսա: Եւ հաճոյ եղել բանն արքային, եւ հրամայեաց լինել ըստ խնդրուածոյն Բասիլիոսի: Եւ երթեալ ի Նիկիա մեծաւ զգուշութեամբ փակեցին զդրունս եկեղեցւոյն, եւ կնքեցին առ հասարակ երկու կողմն: Եւ արարեալ արիանոսքն զաղօթս իւրեանց զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս, եւ եկեղեցին ոչ բացաւ, եւ ակն ունէին թէ եւ նոցա ոչ բացցի: Եւ առեալ սուրբն Բասիլիոս զժողովուրդն խաչիւ եւ աւետարանաւ զնաց յեկեղեցի սրբոյն Դիոմիդեայ, եւ անտի պաշտամամբ եկին ի դուռն աւագ եկեղեցւոյն սրբոյն Սոփիայ: Մտին եւ արիանոսքն զկնի տեսանել եթէ զինչ լինիցի: Եւ արարեալ Բասիլիոս զնշան սուրբ խաչին ասէ. Համբարձէք իշխանք զդրունս ձեր ի վեր, եւ թէ Բացէ՛ք ինձ դրունք արդարութեան, եւ առժամայն խորտակեցան փականքն եւ կնիք երկուց կողմանցն բեկեցան եւ բացան դրունք եկեղեցւոյն:

24 Եւ մտեալ սրբոյն ժողովուրդեամբն ասելով Այս դուռն Տեառն է եւ արդարք մտանեն ընդ սա: Եւ ամօթալից լեալ հերետիկոսացն՝ զնացին ի յարկս իւրեանց. եւ բազումք ի նոցանէ զնացին առ Բասիլիոս եւ եղեն ուղղափառք: Եւ առին դարձեալ զեկեղեցին ուղղափառքն եւ ունին մինչեւ ցայսօր, ի փառս Քրիստոսի:

Վասն մեղա-որ կնոջն

25 Կին մի զղջացաւ ընդ չար գործս իւր, եւ ի քարտէսի գրեաց զամենայն զմեղս իւր, եւ կնքեալ կապարեայ մատանեալ՝ տարաւ առ մեծն Բասիլիոս եւ ասէ. Քոյով աղօթիւք ջնջեա զձեռագիր իմոց յանցանաց: Եւ առեալ ի ձեռս իւր զքարտէսն եւ համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս, եւ աղօթիւք հաշտեցոյց զԱստուած ընդ կնոջն, եւ ետ զքարտէսն կնքեալ ի կինն, եւ բացեալ կնոջն առաջի նորա՝ եգիտ զգիրն ջնջեալ,

բայց միայն մին մեղք որ ոչ ջնջեցաւ:

- 26 Եւ հրամայեաց նմա գնալ յանապատն առ Եփրեմ, զի նա զմնացեալ մեղսն ջնջեսցէ: Եւ կինն վաղվաղակի գնաց առ Եփրեմ յանապատն, եւ նա դարձոյց միւսանգամ զկինն առ Բասիլիոս, եւ ասէ. Նա որ զայլս ջնջեաց կարող է եւ զայդ ջնջել բայց փութա զի ժամանեցես: Եւ ի դառնալ կնոջն վախճանեցաւ Բասիլիոս: Եւ տեսեալ զմահիւնսն զի տանէին ի թաղումն, եւ մեծաւ բարբառով եւ հառաչմամբ կազէր ընդ սրբոյն, եւ ձգեաց զքարտէսն ի վերայ մարմնոյն: Եւ առեալ մի ի սարկաւագացն եբաց եւ եգիտ զամենայն ջնջեալ, եցոյց ժողովրդեանն եւ ետ ի կինն, եւ ամենեքեան հիացեալք ընդ սքանչելիան ետուն փառս Աստուծոյ:

Վասն Անաստաս Կահանային:

- 27 Գնաց երանելին Բասիլիոս ի տուն քահանային Անաստասիոսի, քանզի հոգւովն գիտաց զաստուածահաճոյ վարս նորա. եւ նա զարմացաւ ընդ գալուստ քահանայապետին Քրիստոսի առ ինքն եւ ընդ առաջ՝ երկիր եպագ նմա, եւ յորժամ նստաւ՝ ասէ ցԱնաստաս. Կոչեա առ իս զքոյրն քո: Եւ նա ասէ. Ոչ գոյ իմ քոյր, կինս այս՝ ամուսին իմ է: Եւ նա ընդ բանիւ արար զքահանայն, եւ պատմեաց նմա զճշմարտն եթէ. Քառասուն ամի միասին եմք եւ անարատ պահեցաք զկուսութիւնս մեր. եւ զոր ինչ վաստակին երկու լուծք եզանց մերոց, յերիս մասունս բաժանեմք, զմին աղքատաց, զմինն օտարաց, զմիւսն ի պէտս մեր: Ասէ Բասիլիոս. Բաց զներքսագոյն դուռն քո: Եւ քահանայն ոչ կամէր, եւ բռնադատեաց զնա ի բացցէ: Եւ ասէ քահանայն. Ուրուկ է ի ներքս, եւ է խստասիրտ եւ թշնամանող: Ասէ Բասիլիոս. Այնչափ ժամանակս դուք ծառայեցէք նմա, օր մի ես ծառայեցից: Եւ մտեալ ի տունն առ ուրուկն փակեաց զդուռնն, եւ աղօթելով առ Աստուած արարող զգողին, եւ ելեալ զնաց յեպիսկոպոսարանն: Եւ մտեալ քտհանային եւ կնոջն ի տունն գտին զուրուկն ողջացեալ եւ ետուն փառս Աստուծոյ:

Վասն Հրեայ Բժշկին:

- 28 Հրեայ ոմն ճարտար բժիշկ որոյ անուն էր Յովսէփ, սիրելի սրբոյն Բասիլիոսի, եւ ստէպ ստէպ երթայր առ նա, եւ բազում վարդապետութեամբ ուսուցանէր նմա զքրիստոսական հաւատն. եւ ոչ հաւանեցաւ հրեայն լինել քրիստոնեայ: Ասէ սուրբն. Յուսամ յԱստուած զի նախ զքեզ մկրտեցից եւ ապա մեռայց: Ասէ հրեայն. Այդ ոչ երբէք լինիցի:
- 29 Եւ եղև հիւանդանալ սրբոյն Բասիլիոսի, զնաց հրեայն եւ ետես զերական եւ ասէ. Այսօր արեւդ ընդ արեգական մտցէ: Ասէ սուրբն. Եթէ ոչ մեռայց այսօր՝ զի՞նչ առնիցես: Ասէ հրեայն. Անհնար է քեզ յառաւօտն հասանել: Ասէ սուրբն. Եթէ ոչ վաղիւն մեռանիցիմ՝ մկրտի՞ս: Զի ակն ունէր նմա յերեկունն մեռանելոյ եւ յանձն էառ զի մկրտիցի: Եւ վաղիւն երթեալ հրեայն բժիշկ՝ եգիտ զնա կենդանի եւ

լաւագոյն քան զանցեալ օրն եւ զահի հարեալ մկրտեցաւ ամենայն ընտանեօք իւրովք: Եւ յետ սրբոյ պատարագին ողջունեալ զամենայն ժողովուրդն սուրբն Բասիլիոս, հանգեաւ խաղաղութեամբ ի Քրիստոս՝ Յունվարի Ա: Եւ ասաց հրեայ բժիշկն. Եթէ ոչ էիր կամեցեալ եւ ոչ այժմ՝ եւս մեռանէիր:

30 Եւ ժողովեցան ամենայն ժողովուրդք քաղաքին եւ ուխտք եկեղեցեաց եւ եպիսկոպոսունք, եւ Գրիգոր աստուածաբանն՝ որ եւ գրեաց Ճառս ի թաղումն Բասիլի ներբողականս, եւ եղին զմարմինն յեկեղեցւոջ սրբոյ վկային Եփսիքոսի, ի տապանի յորում էին նշխարք սրբոյն Ղեւոնդեայ, որ յառաջ քան զնա եպիսկոպոս էր:

Արացի Ժ | Յունուարի ԺԷ

Տօն է Անբոնի անապարականի, մեծի ՏԳնա-որին, զոր հրեայ սո-րբն Աթանաս Աղեկասնորո- Հայրապետն

1 Մեծն Անտոնիոս եգիպտացի էր, մեծատուն եւ քրիստոնեայ ծնողաց զաւակ. եւ գիր ամենեւին ուսանել ոչ կամեցաւ: Եւ յորժամ ծնողքն վախճանեցան՝ մնաց քոյր մի Անտոնի: Եւ ինքն էր ամաց տասն եւ ութից: Եւ յաւուր միում լուաւ յեկեղեցւոջն զբանս աւետարանին որ ասէր. Եթէ կամիցիս կատարեալ լինել, վաճառե՛ա զինչս քո եւ տո՛ւր աղքատաց: Եւ առժամայն վաճառեաց զինչս իւր բաշխեաց աղքատաց, եւ զքոյրն ետ ի կուսանաց վանս: Եւ էր մերձ ծերունի մի նախանձեցաւ ընդ վարս նորա եւ ճգնէր առանձինն:

2 Եւ չար դեւքն յոյժ ի նեղութիւն արկանէին զնա, եւ զփափկութիւն կենացս յիշեցուցանէին, եւ ի միտս իւր ընկենուին զմարմնաջմոնս ցանկութեան, եւ ոչ կարացին խախտել զերանելին: Կերակուր էր նորա հաց եւ աղ ի մոլտս արեգականն, այլ եւ յետ երկուց եւ երից եւ չորից աւուրց ճաշակէր. եւ պրտուեղէն էր անկողին նորա ի վերայ գետնոյ:

3 Երթեալ եմոլտ յունայն գերեզման, եւ անդ զաղօթս իւր կատարէր. եւ ժողովեցան դեւք եւ այնչափ հարուածովք վիրաւորեցին զնա մինչեւ անխօս լինել եւ կիսամահ թողեալ գնացին: Եւ երթեալ սպասաւորն իւր եբարձ յուսս եւ տարաւ ի գեօղն, եւ անդ անկեալ կայր մինչեւ սակաւիկ մի ողջացաւ, եւ յարուցեալ գնաց դարձեալ ի գերեզմանն: Եւ աղաղակէր մեծաձայն. Ասեմ՝ ես Անտոն ոչ երկնչիմ ի ձէնջ, եւ ոչ վեհերիմ ի հարուածոց: Եւ երթեալ սատանայի շարժեաց ուժգին զգերեզմանն, եւ եցոյց նմա բազում սողունս եւ գազանս զի դիմէին ի վերայ նորա. եւ Անտոն աղօթիւք եւ նշանաւ խաչին անյայտ առնէր զերեւմունս: Եւ հայեցեալ ի վեր տեսանէ զձեղունսն բացեալ եւ ճառագայթ լուսափայլեաց ի վերայ նորա, եւ առժամայն թեթեւացան ի նմանէ ցաւք վիրացն, եւ ասէ արտասուալից բարբառով. Տէ՛ր ո՞ւր էիր մինչեւ ցայժմ, եւ ընդէ՞ր յառաջնումն ոչ երեւեցար եւ բարձեր յինէն

զցաւս: Չայն եղել առ նա եւ ասէ. Ով Անտոնիէ, աստ էի եւ կամէի տեսանել զքաջութիւնդ. քո. արդ որովհետեւ յաղթեցեր եւ ոչ յաղթեար, եղէց քեզ հանապազօգնական եւ արարից զքեզ անուանի յամենայն երկրի:

- 4 Եւ էր երանելին յայնժամ ամաց երեսուն եւ հնգից, եւ ի միում աւուր մինչդեռ երթայր յանապատն եցոյց սատանայ սկաւառակ ոսկի անկեալ ի գետնի, եւ ամենեւին ոչ նայեցաւ, ասէ. Յանապատի սկաւառակ ուստի՞ իցէ. եւ յառաջ երթեալ ետես գանձ հեղեալ յերկրի եւ որպէս ընդ ստուեր էանց:
- 5 Եւ երթեալ ի վանս մի անապատին, արգելաւ ի խուց մի ժամանակս բազումս. եւ որ երթային տեսանել զԱնտոն՝ լսէին ձայն որպէս թէ վիճէին ընդ միմեանս, եւ յահի լեալք դառնային. եւ դարձեալ յորժամ մտանէին առ նա՝ տեսանէին զնա միայն ի լուծեան խաղաղ, ուսուցանէր զնոսա եւ պատուիրէր ամենեցուն չերկնչել ի դիւական հնարից: Եւ բազումք նորա վարդապետութեամբն հրաժարեցին յայսմ կենցաղոյս, եւ առին զխաչս իւրեանց եւ գնացին կրօնիւք զկնի Քրիստոսի. եւ շինեցին վանորայս յանապատին, եւ ամենեքեան որպէս ի հայր եւ յառաջնորդ երթային առ Անտոն եւ առնուին ի նմանէ պատուէրս:
- 6 Եւ եղել ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ հալածումն ի Մաքսիմիանոսէ դատաւորէն եւ զքրիստոնեայս տանէին կապանօք յԱղեկսանդրիա քաղաքի: Եւ ելեալ Անտոն ի խցէն, գնաց տեսանել զկապեալ խոստովանող վկայսն Քրիստոսի. եւ մտանէր ի բանտս սպասաւորէր նոցա, եւ քաջալերէր զնոսա հաստատուն կալ ի հաւատս եւ ուրախութեամբ մարտիրոսանալ: Եւ հրամայեաց դատաւորն զի աբեղայ մի՛ երեւեսցի ի քաղաքին: Իսկ Անտոնիոս լուաց զպարեգօտն իւր եւ ընդ առաւօտն երթեալ եկաց առաջի դատաւորին. եւ նա ամենեւին ոչ հայեցաւ ի նա, զի ոչ էր հրաման յԱստուծոյ մարտիրոսանալ Անտոնի: Թէպէտ եւ ինքն իսկ զանձն յայտնէր կռապաշտիցն, եթող զնա Աստուած յերկրի, որ ուղղէր եւ կարգաւորէր զկարգ կրօնաւորութեան վարուց:
- 7 Եւ դարձաւ անդրէն ի վանսն, եւ բժշկէր զամենայն հիւանդս, եւ զախտաժետս եւ զայսահարս: Եւ զի բազումք երթային առ նա եւ ձանձրացուցանէին, խորհեցաւ զնալ ի լեառն Թեբայիդ. եւ ձայն եղել յերկնից առ նա եւ ասէ. Թէ եւ ի Թեբայիդ երթաս առաւել ձանձրութիւն գտցես, այլ եթէ կամիս ի լուծեան կալ, տաճիկք անցանեն երթիջիր զկնի նոցա եւ մոտ ի ներքսագոյն անապատն:
- 8 Եւ յարուցեալ գնաց զկնի նոցա զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս, եհաս ի լեառն եւ եգիտ ջուր եւ արմաւենիս բնակեցաւ անդ, եւ ցանեաց ցորեան եւ արար հաց վանսն երթալոցն առ նա:
- 9 Եւ աստուածային նախագիտութեամբն գիտէր Անտոն զոր ինչ հանդերձեալ էր լինել: Ետես եւ զհոգի սրբոյն Ամոնի անապատական ծերոյն զի ելանէր յերկինս: Եւ յաւուր միոջ մինչդեռ զինն ժամու աղօթսն կատարէր, յափշտակեցան միտք իւր

որպէս թէ որ վերացոյց զԱնտոն յամպս, եւ խաւարային սեւագոյն արք արգելուին եւ չտային թոյլ ելանել ի վեր. եւ լուսաւոր այրն որ հանէր զԱնտոն ի վեր ընդդիմանայր եւ մարտնչէր ընդ խաւարադէմնն: Եւ նորա ասէին. Յո՛յց մեզ զդորա ի տղայութենէ զգործսն: Ասէ լուսաւոր այրն եթէ. Զտղայութեան մեղսն Անտոնի Աստուած ջնջեաց. այլ ի կրօնաւորութենէն ես ոչինչ մեղս տեսի ի սա, եւ եթէ գիտէք դուք՝ ասացէք: Եւ սեաւքն ամօթալից լեալ անկան յերկիր. եւ նորա անխափան ելին յերկինս: Եւ դարձան միտք իւր առ ինքն, եւ էր նոյն Անտոն:

10 Եւ եկաց նօթի աւուրս ինչ եւ ասէ. Աղօթեսցո՛ւք եղբարք, զի անվնաս անցցուք ընդ իշխանութիւնս աներեւութիցն: Տեսանէի ի զարմացանն իմում՝ այր մի երկայն, չարատեսակ, ահաւոր եւ հասանէր գլուխն յօդս. տեսանէի բազումս թռուցեալս զի վերանային. եւ նա՝ զոմանս հարկանէր ձեռօքն եւ յերկիր ընկենոյր, եւ որախանայր ընդ անկումն նոցա: Եւ այլք վերաթռիչք լինէին, եւ անխափան մտանէին յերկինս. եւ նա կրճտէր զատամունս իւր վասն նոցա: Եւ ձայն եղեւ առ իս եւ ասէ. Իմանա՛ս զոր տեսանեսդ Անտոնի՛է: Եւ բացան իմաստք սրտիս, եւ գիտացի որ էին նորա հոգիք մարդկան, եւ երկայն այն՝ սատանայ, եւ զհոգիս մեղաւրաց ընկղմէր յանդունդս. իսկ արդարոցն վերաթռիչք լինէին եւ անխափան մտանէին յերկինս:

11 Յաւուրսն յայնոսիկ դարձեալ եղեւ համարձակութիւն արիանոսացն. եւ բազումք յուղղափառաց եպիսկոպոսացն աղաչեցին զԱնտոն, եւ իջեալ ի լեռնէն գնաց յԱղեկսանդրիա, եւ նզովեաց զԱրիոսի հերձուածն: Եւ պատուիրէր եւ ուսուցանէր ժողովրդեանն ի բաց կալ յարիոսական հաղորդութենէն, զի յետին հերձուած է եւ յառաջընթաց նեռինն. զի որք զմորդին Աստուծոյ ստեղծուած քարոզեն եւ նորա զստեղծուածս պաշտեն. այլ որդին Աստուծոյ մշտնջենաւորակից Հօր եւ Հոգւոյ է:

12 Գնացին եւ հեթանոսք առ Անտոն եւ հարցանէին բան ինչ: Եւ նա ասէ. Եթէ ես առ ձեզ գայի, արժա՛ն էր ինձ նախանձել ընդ ձեզ, ապա եթէ դուք առ մեզ եկիք նախանձեցարուք ընդ բարին եւ լերուք իբրեւ զիս քրիստոնեայ:

13 Եւ այլք ոմանք յիմաստնոց գնացին առ Անտոն եւ ասեն. Որպէ՞ս կարես միայն կեալ յանբնակ անապատիս առանց գրոց: Եհարց ցնոսա Անտոն. Ասացէք ինձ եթէ ո՞ր լաւ պատճառք են մարդկան, գիր եթէ միտք: Ասեն նորա. Միտքն: Եւ նա ասէ. Ապա ողջամտացն գրոց պէտք ոչ են:

14 Եւ երթեալ ոմանք կրօնաւորք յերկրէն հարցանէին եթէ. Զի՞նչ աւելի ճգնութիւն ունիք դուք որ ի լերինս եւ յանապատս բնակեալ էք քան զմեզ. զի զամենայն զոր ինչ դուք առնէք եւ մեք առնեմք, պահօք եւ աղօթիւք, տքնութեամբ եւ անընչութեամբ: Ասէ Անտոն. Մեք շնորհօքն Աստուծոյ պահեմք զմիտս մեր: Եւ նորա անկեալ յոտս թողութիւն ինդրէին եւ ասէին. Մեք զայդ ոչ կարեմք առնել:

15 Գրէին թագաւորքն առ Անտոն, Մեծն Կոստանդիանոս եւ որդիքն իւր Կոստաս եւ Կոստանդիոս, եւ ինդրէին զաղօթս նորա, եւ զի երթիցէ առ նոսա: Ասէ

ցաշակերտան իւր. եթէ երթամ, լինիմ տէր Անտոն, եւ եթէ չերթամ՝ իցեմ՝ արեղայ Անտոն: Վա՛յ մարդոյն որոյ անունն մեծ է քան զգործն: Եւ Անտոն հրամանաւ ամենայն անապատաւորացն գրէր պատասխանի եթէ. Ամենայն աղօթք իմ՝ եկեսցեն առ քեզ, բայց ոտք իմ ոչ մտցեն:

16 Եւ ի միում աւուր տեսանէ յանուրջս երանելին Անտոն զի ջորիք մտանէին ի խորանս եկեղեցւոյն, եւ արքոտելով կործանէին զսուրբ սեղանն: Եւ յարուցեալ ելաց դառնապէս եւ ասէ. Դարձեալ եւս արիոսականք հալածեսցեն զուղղափառս եւ կալցեն զեկեղեցիս արիանոսքն:

17 Եւ յորժամ եղեւ Անտոն հարիւր եւ հնգից ամաց, ժողովեաց զամենայն եղբարսն եւ ասէ. Մերձեալ է օր վախճանի իմոյ, եւ մտեալ ի ներքսագոյն անապատն, պատուիրեաց աշակերտացն զի թաղեսցեն զմարմին նորա գաղտ յանյայտ տեղւոջ, զի մի՛ ոք գիտասցէ: Եւ զմին մաշկեղէն պարեգօտն հրամայեաց տալ Աթանասի Աղեկսանդրու հայրապետին. եւ զպարեգօտն զոր Աթանաս տուեալ էր նմա եւ զմիւս այլ մաշկեղէնն եւ զարմաւենի զգեստն զոր ունէր ի սրբոյն Պօղոսէ Թեբայեցւոյն՝ եթող աշակերտացն իւրոց. եւ տուեալ ողջոյն աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած՝ Յունուարի ժէ. եւ յանմահական կեանսն փոխեցաւ: Եւ որպէս հրամայեաց այնպէս թաղեցին զսուրբ մարմին նորա: Եւ երթեալ առ Աթանասիոս աղաչեցին զնա, եւ գրեաց զաստուածահաճոյ վարս նորա, զոր եթող օրինակ ամենայն կրօնաւորաց եւ անապատաւորաց սուրբն Անտոնիոս: